

Fk. 155.
36

IIg
432

AD
ORATIONEM ANNIVERSARIAM
IN
MEMORIAM
GODOFREDI HOFFMANNI,

DOCTORIS ET MODERATORIS DE GYMNASIO ZITTAVIENSI
QVONDAM EXCELLENTER PROMERITI,

FVTVRO DIE IOVIS

HOR. VIII.

PVBLICE AB SE HABENDAM

HVMANISSIME INVITAT,

SIMVLQVE

DE

*DOCTRINA GRÆCÆ LINGVÆ QVIBVSDAM
IN SCHOLIS MODERNA*

EXPONIT

ADAM DANIEL RICHTERVS

GYMNASII DIRECTOR.

Fata omnis eruditionis omni tempore conjuncta fuisse cum fatis, quæ Grajorum lingua habuit, quis est eruditorum, qui ignoret. Hæc enim neglecta semper secum abstulit elegantiorum litterarum splendorem & omnem doctrinam cum salutari demum puritate. Statim quum instauratores litterarum in Saxonia civibus nostris Grajorum litteras quondam tradere cœpissent, omnis eruditio simul aduolabat, ut fenæ etiam aequæ ac juvenes & pueri certatim græcas litteras in deliciis haberent, & non minus græcæ quam latine docti, priorem barbariem breui & feliciter expellerent. Sic enim Melanchthon jam puer græcæ doctus erat. Qui fata græcæ linguæ, atque inde incrementa & decremента eruditionis, quæ semper simul fuerint, noscere cupiat, Elingium, in Dania olim clarum atque insignem, rerum istarum optimum affirmatorem consulere poterit. Non enim semper græcæ linguæ idem honor & gloria fuit, quoniam temporum utium huic quoque utium contraxit magnum aliquando & uarium. Utinam uero, ne & nostro hoc tuo linguæ istius, quæ princeps haberi debeat, fatum esset tristissimum & Musarum græcarum amor non ita deficeret, ut subuerendum sit, ne eruditio ipsa sibi alias tandem sedes quærat, ubi commodius hospitari possit. Quis enim non nouerit, quæ huius linguæ sit dignitas, quæ necessitas & quam magna demum in omni litteratura utilitas? Libri Graiorum omni eruditionis thesaurο referti sunt, ut Horatius recte in Arte Poëtica admonuerit:

- - Vos exemplaria græca
Nocturna uersate manu, uersate diurna!

Inde etiam recte dicunt, qui dicunt:

Qui græce nescit, omnia male didicit.

Ego quidem libenter credo, neminem esse inter doctissimos homines, qui præter suauitatem huius linguæ, quæ sua & propria est, non etiam fructum persentiscat, sed illud tamen doleo, multos iuuenes in scholis fallere & falli in præsentia, qui, uel tenui uel etiam nullo apparatu græcæ linguæ instructi, ad altiora abeunt & putant, se sufficere posse interiori sanctiorique rerum cognitioni. Musarum domicilium uolunt ingredi, quum atrium nondum ingressi sint, cuius quidem rei culpa, si quid ego sentio, certe non omnibus penes iuuenes, sed penes Mæcenates, parentes & præceptores est. Olim certe non uiri solum magna dignitate eminentes Graiorum linguam excolebant, sed & ipsi principes quidam, penes quos summa rerum erat, ipsò calamo græcabantur, uel saltem litteras istas ita adamabant, ut præclara ingenia ad pulchros conatus facile excitari potuerint, id quod beatus Gœtzius amplius exponit in Principe græcæ erudito. Torpent igitur nunc nostra ætate ingenia Grajorum castris apta, quum nulli Mæcenates sint, qui curam harum litterarum gerant. Genius huius seculi talis est, ut multi omnia utilitate præsentis metiantur, & magis curam habeant lucri, quam publicæ utilitatis, quæ ex cognitione litterarum græcarum uerissime semper retundat, laudisue. Nostri amant quæstiuosas artes, & hæc peruersa opinio, quod ad altiora festinandum sit, modo ut cupiditati honorum & crumens eo maturius consulatur, feritur etiam aliturque a uiris sæpe aliquando non male doctis, qui, intemperis, haud scio quibus, acti, istis non bonis suis consiliis barbaricè ianuam quasi & omnem fenestram aperiunt. Et ne odiosi existamus, transire lubet illos, certe grauiore censura dignos, qui eo impudentiæ processerunt, ut publicis etiam scriptis ignoracionem græcæ linguæ defenderint, futurumque iurisconsultum, artisque medendi discipulum minime ista lingua

erudiendum esse, audacter probare uoluerint. Parentum uero peruersam sentienti rationem accusabo, qui uel Aescanios suos domi tradunt erudiendos hominibus, qui, sapissime ipsi in Græcia hospites, multis ambagibus non nisi fastidium huius linguæ in discipulis suis procreant, uel qui filios suos doctrinæ quidem in scholis publicis non inuident, filiorum tamen studia ita suis consiliis præcipitant, ut istos ante tempus, quum græce nondum satis bene instituti sint, tanquam implumes pullos in liberiores auras euolare oporteat; in qua quidem re, peruerso amore ducti, & quum ipsi laxioris uitæ appetentissimi sint, filii parentum consiliis eo lubentius obsequuntur. Isti enim parentes cupiunt ex se natos titulis & honoribus mature coruscantes uidere. Quæ sententia, quod mediocri linguæ latinæ, nulla græcæ, cognitione instructi tamen ad omne eruditionis genus grassari possint, itinere profus non impedito, multorum animis alte defixa inharere. Deinde non raro præceptores quidem ipsi sua peruersa methodo id faciunt, ut græcarum literarum amor & studium minuat, earumque interitus timendus sit. Isto enim crimine, quod nihil græca lingua difficilius sit, hanc linguam dudum liberauit doctissimus Erycius Puteanus, in oratione sexta Suadæ Atricæ, in qua quidem aperte fatetur, culpam difficultatis non penes linguam esse, quæ una præ reliquis facilitate sua commenderetur, sed potius, quum discesseris ab ingeniis, quæ metu difficultatis, quam sibi suam per socordiam fingunt, deterrantur, penes istos quosdam doctores, qui sibi creditos per salebrosas uias ad græcam linguam ducunt, illamque ingratam & ingeniorum ueluti torturam faciunt, iniucunda sua methodo linguam istam gustu dulcedinis, quæ ei inest, defraudantes. Certe qui istam sententiam Puteani accuratius perpendere uelit, facile intelliget, uerum esse, græcam linguam in scholis non nisi arduabili labore cognoscendam sapissime proponi, ita ut nemo illud negauerit, nisi præceptores illi ipsi, qui ita peccasse non erubescunt. Qui linguas quidem aliter, quam ad regulas grammaticales pubem scholasticam docet, ille, me quidem iudice, minus fideliter docet. At illi tamen omnino magis impediunt, quam proficiunt, qui solum statarium modo, ut ita dicam, in græcis lectionem amant, & singula uerba grammaticæ considerant, præsertim cum illis, quibus grammaticalia iam diligentissime satis inculcata sint. Dici profecto non potest, quantum periculi in hac ipsa docendi ratione situm sit, ut non nisi difficili negotio iuuenes ediscant, quæ tractatione multa exercitationeque longe facilius percepta haberi possunt. Multi sunt iusto diligentiores in doctrina dialectorum, in accentibus, in anomaliis, & quæ alia huius farinae multum legendo facilius capiuntur, negligentiores uero in eo, quod tamen summum erat, ut discipuli uerborum conjugationes bene memoriter pronunciant, & formationes eorum enumerare discant. Peruersæ istius methodi, qua multi ita docent, ut in unica sæpe auctoris lectione multas horas hærendo consumant, principium, si quid perspicere ualeo, pigritiam esse ego ominer, multam ante & longam preparationem, quæ institui debebat, euirandi ergo. Quomodo autem in serie sua res auctoris poterunt capi, si singula pensa in multas dies atque horas extensa sint. Quia uero præceptores in scholis non uerborum tantum, sed in primis rerum quoque interpretes esse debent, inde talis lectio omnino illud etiam impedimentum habet, ut discentes neque pulchritudinem libelli, qui prælegitur, græce scripti perspiciant, ex quo de quo illud apud illos euenire solet, ut legendi uoluptas uel subinde languescat, uel omnis tandem plane extincta abeat. Et quum omnis cunctatio molesta sit, properatio autem cuiuslibet uoluptatem afferat, sic perspicue satis cognoscitur, uerba & phrasæ, quæ

FKT 432 X 338 66 23

legentibus saepe occurrunt, facilius animo infixæ remanere altaque mente quasi reposita conservari, quam quæ singula memoria tradenda sunt. Ne uero isti, parum saepe in latinis, multum uero in græcis grammatici homines, satis aliquando crudeles, censorium supercilium forsitan distinguere audeant, ablegamus illos ad Vossium, qui in eandem sententiam scribit ad Fabrum in Epistola 38. *Multi peccant in græcæ lingue elementis docendis, qui non distinguunt inter ea, quæ præceptis cognosci, quæque usu addisci oportet.* Sed ista non bona docendi ratio non sola est, qua ipsi quidam præceptores omnem amorem græcæ linguæ & studium subtrahunt, errant enim sapissime etiam in eo, ut discipulis suis libros exponant, qui illis nec usum præbent, nec satis ad palatum faciunt. Sic in Hesiodo nec rerum notitia pulchra est, nec uerba sacris usitata semper occurrunt, ita ut uelim, ut mihi Grammatici eruditi exponant, quo tandem iure Hesiodus Classicus Auctor in scholis haberi cœperit. Et quoniam facultas legendi non in Poëtis, sed a principio in Historicis omnis quaerenda est, aliis istam laudem diiudicandam relinquo, quam omnes sibi attribuant, qui Homeri expositionem cum suis se sustinere posse gloriantur, uel saltem, quod possint, uideri uolunt. Etiam in libello Plutarchi de institutione puerorum perscripto multa nimis naturaliter dicta sunt, ut non inique miremur, quomodo in scholis isto libello nihil usitatus sit. A scholis itaque ueluti exterminatos uidemus, qui tamen in illis regnare debebant, Dionysium puta Halicarnassensem, Polybium & Historicos alios, non facile tamen, id quod dolendum est, parables. Istam curam boni præceptores, quibus huius rei occasio est, suscipere saepe optamus, ut illos auctores sine uersione typis expressos haberemus, notulis saltem quibusdam locis difficillimis adjectis, Germanice autem cum uersionibus adpositum sit. Multa alia impedimenta, quod nimirum per septem saepe dies uix tres quatuorue horulæ institutioni in græcis constituta sunt, & ignaues iuuentum opiniones, quoniam hæc omnia facilius cognoscantur & ab aliis multum explosa sint, silentio iam prætermittimus. Repeto autem ex Martini Simonii egregio libello de litteris pereuntibus illam causam, quam rerum uicissitudinem pro ratione instituti sui dedit, ut scilicet litteræ primo quibusdam locis ingeniosorum experientia & labore oriantur, deinde incrementa suscipiant, post aliquantum in statu uigeant, tandem sua uetustate langueant, denique sensim emoriantur, & obliuione æterna sepeliantur; quam quidem Simonii sententiam prudentiores iam examinauerint. Si autem ego quid perspicio, uerum esse opinor, quod non male sentiant, qui sentiunt, impietatem nostram & teporem in religione omnium primam causam esse, quæ græcæ linguæ amorem minuunt, omnem cultum illius apud nos extrudunt & interitum certissime accelerant. Quæ enim nobis grauior poterit esse poena, quam barbaries, quam litterarum interitus, græcarum præcipue? Lingua enim græca, exilio Græcorum ad nos delata, præcua fuit luci Euangelicæ uiamque aperuit, qua Lutherus puriora sacra reducere poterat, ita ut omnes, talpa etiam cæciores, uideant, quod græca lingua, quæ nunc iterum abitum suum iusto Dei consilio parat, certissime secum nobis subductura sit, quod attulit.

Fugam igitur huius ut sisteret, omnium prima cura fuit Viri doctissimi, GODO-FREDI HOFFMANNI, Doctoris Gymnasii nostri, dum in uixisset, insigniter meriti, cuius memoriam, ab obliuione in æternum uindicandam, ut futuro Iouis die hora VIII. renouemus, pietas nostra & officium nostrum postulat.

Rogo itaque summa pietate & obseruantia, ut ad hanc orationem anniuersariam MAGNIFICVS atque AMPLISSIMVS SENATVS, PERREVERENDI VERBI DIVINI MINISTRI, alii Munerum splendore & dignitate VIRI GRAVES, PATRONI & FAVTORES, & omnes ERVDITI frequentes confluant. P. P. XIX. Trinit.

MDCCLXI.

ZITTAUIÆ, TYPIS IOANN. GOTTL. NICOLAI.

nc.

FK. 195.
36

IIg
432

AD
ORATIONEM ANNIVERSARIAM
IN
MEMORIAM
GODOFREDI HOFFMANNI,

ET MODERATORIS DE GYMNASIO ZITTAVIENSI
VONDAM EXCELLENTER PROMERITI,

FVTVRO, DIE IOVIS

HOR. VIII.

BLICE AB SE HABENDAM

HVMANISSIME INVITAT,

SIMVLQVE

DE

*A GRÆCÆ LINGVÆ QVIBVSDAM
IN SCHOLIS MODERNA*

EXPONIT

M DANIEL RICHTERVS

GVMNASII DIRECTOR.

